

Waarom de Belgische kinderen van "jihadistische strijders" repatriëren?

Waar hebben we het over?

Sinds de eerste terugkeer uit Syrië eisen veel instellingen¹ die de rechten van het kind verdedigen dat de Belgische overheden een veilige terugkeer van de kinderen organiseren, slachtoffers van de beslissing van hun ouders om zich bij de zelfverklaarde Islamitische Staat aan te sluiten. Naar verluidt overleven momenteel 56² Belgische kinderen in door Koerden³ beheerde detentiekampen in het noordoosten van Syrië. Hun levensomstandigheden zijn uiterst ongunstig voor hun ontwikkeling. De meerderheid van hen is jonger dan 6 jaar. Minstens 5 Belgische kinderen zijn gestorven om redenen die rechtstreeks verband houden met hun levensomstandigheden: ondervoeding, gebrek aan gezondheidszorg, koude, uitdroging In december 2017 had de Nationale Veiligheidsraad zich echter uitgesproken voor een systematische repatriëring van kinderen onder de 10 jaar, terwijl dit voor kinderen boven de 10 jaar van geval tot geval zou moeten worden beoordeeld. Hoewel het argument dat de Belgische staat niet in staat is om ter plaatse militair en diplomatisch op te treden, automatisch naar voren wordt gebracht, wegens het gebrek aan diplomatieke vertegenwoordiging ter plaatse en aan grondtroepen, blijft het een feit dat in juni 2019 met de hulp van de Belgische overheden 6 kinderen gerepatriëerd werden. Repatriëring is dus technisch en diplomatiek mogelijk.

Het zijn kinderen...

Door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) te ratificeren, heeft België zich ertoe verbonden om in de eerste plaats aandacht te besteden aan de bescherming van kinderen. Het heeft ook de drie facultatieve protocollen bij het IVRK geratificeerd, die deze verantwoordelijkheid met betrekking tot de bescherming van kinderen tegen hun deelname aan gewapende conflicten en alle vormen van uitbuiting nog verder benadrukken. Hoewel er rekening moet worden gehouden met veiligheidskwesaties, kunnen deze op geen enkele wijze afbreuk doen aan de rechten van het kind en zijn of haar belangen. En je bent een kind tot 18 jaar.

Onze antwoorden op vragen die legitiem zijn voor een Belgisch staatsburger

- **Zijn deze kinderen allemaal "geradicaliseerd" en dus gevaarlijk?**

De kans dat deze kinderen een militaire training hebben ondergaan of gehersenspoeld zijn, is extreem laag want de meerderheid van de kinderen waar we het over hebben, zijn in de kampen geboren, ze hebben heel weinig geweten over de proto-staat "Islamitische staat", ze zijn te jong, meestal onder 6 jaar oud.

Omgekeerd, gezien hun jonge leeftijd, is de kans dat ze zich gemakkelijk integreren in onze waarden en onze manier van leven zeer groot. Er zij ook op gewezen dat deze kinderen via hun ouders aan België worden blootgesteld: verschillende ouders voeden hen in het Nederlands en/of Frans op, en ze kennen België heel goed via de contacten die ze hebben via whatsapp en skype met hun grootouders. Voor deze kinderen is België dus niet per se een buitenlands of verafgelegen land.

¹ DGDE, KRC, Child Focus,...

² De cijfers kunnen verschillen tussen de Belgische overheden en de instellingen die de rechten van deze kinderen verdedigen, aangezien het criterium voor wie moet worden gerepatriëerd niet hetzelfde is. Voor de instellingen ter verdediging van de rechten is het de bedoeling om alle kinderen tussen 0 en 18 jaar in aanmerking te nemen, in overeenstemming met het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind.

³ Al-Hol en Roj

De ervaring leert ons dat de ideale weg voor hun re-integratie via school en vrije tijd loopt. Alle deskundigen⁴ zijn het erover eens dat één van de fundamentele elementen waarop de re-integratie van deze teruggekeerde kinderen moet worden gebaseerd, is dat ze zo snel mogelijk in een "normaal leven" moeten worden geïntegreerd.

- **Je kunt ze net zo goed daar laten, het is veiliger...**

Door niets te doen loopt men het risico dat deze kinderen over enkele jaren een wrok jegens België ontwikkelen, wat een vruchtbare voedingsbodem zou kunnen zijn voor verdere rekrutering door de jihadistische groepen die nog steeds actief zijn in deze gebieden en in de kampen. We moeten ze beschermen tegen rekrutering. Tot nu toe zijn deze kinderen nog steeds onder de hoede van de Koerdische militie. Maar voor hoe lang? De Koerdische overheden hebben openlijk verklaard dat zij willen dat Europese staten al hun burgers repatriëren.

Bovendien voelen deze vrouwen zich door de huidige situatie in de detentiekampen, zonder enige concrete hulp van België, hun land van herkomst, in de steek gelaten en machteloos tegenover hun kinderen die dreigen te sterven door ernstige tekorten aan voedsel, drinkwater, gebrek aan basishygiëne en medische zorg in een woestijngebied. Als men zou beslissen om hen daar alleen te laten, zonder toekomstperspectief en zonder hun kinderen, nadat ze hen gedurende zoveel maanden hebben beschermd tegen deze schadelijke omgeving, zou het risico van wanhopige acties die zouden kunnen uitmonden in gewelddaden niet kunnen worden uitgesloten, specifiek door deze die nog geradicaliseerd zouden zijn.

- **Deze kinderen zijn niet Belgisch.**

In België wordt de nationaliteit verworven via de moeder en de vader. Moeders met de Belgische nationaliteit die de overheden van ons land op de hoogte hebben gebracht van hun wens om gerepatriëerd te worden, hebben de geboorte van hun kinderen systematisch aan de Belgische overheden gemeld. Als deze aangifte niet voldoende wordt geacht, is een DNA-test altijd mogelijk, wat al is gedaan voor gezinnen die op eigen kracht zijn teruggekeerd. Bovendien zijn de Belgische inlichtingen- en veiligheidsdiensten goed op de hoogte van de aanwezigheid van personen die het grondgebied hebben verlaten en die momenteel in de kampen verblijven, in 't bijzonder wat moeders en kinderen betreft. De families die in België wonen (grootouders, ooms, tantes, ...), hebben inderdaad allemaal samengewerkt met de politiediensten. Kortom, hun band met België is gemakkelijk aantoonbaar. Op dezelfde manier, dat ze voor het grootste deel allemaal geïdentificeerd en gelokaliseerd zijn.

- **Ok voor de kinderen, maar zonder de moeders!**

Vanuit politiek oogpunt is de kwestie van de terugkeer van de moeders een hindernis voor de terugkeer van de kinderen. Het principe van de handhaving van de belangen van het kind, vastgelegd in artikel 3 van het VN-verdrag⁵, verplicht België echter om moeders, waar mogelijk, te repatriëren. Sommige rechtbanken hebben trouwens in die zin beslist. Artikel 9 van het Verdrag inzake de rechten van het kind bepaalt dat de Staten ervoor moeten zorgen dat een kind niet tegen zijn of haar wil van zijn of haar ouders wordt gescheiden, tenzij de bevoegde overheden beslissen dat een dergelijke scheiding in het belang van het kind noodzakelijk is.

⁴ RAN Manual Radicalisation Awareness Network, Response to returnees : foreign terrorist fighters and their families, July 2017

⁵ Het Verdrag van de Verenigde Naties is in België in werking getreden op 15 januari 1992 na de goedkeuring van een wet en decreten tot goedkeuring van de verschillende deelstaten. Het goedkeuringsdecreet is op 3 juli 1991 door de Franse Gemeenschap goedgekeurd.

Er is een verplichting om al deze kinderen te beschermen. Deze verplichting kan alleen worden nagekomen door te handelen in het belang van het kind, in dit geval moeten de kinderen zo snel mogelijk met hun moeder worden repatriëerd.

Er zijn echter nog veel meer contextuele en andere redenen om moeders met hun kinderen te repatriëren.

Deze kinderen zijn (en worden nog steeds) blootgesteld aan langdurige, herhaalde en intense vroege stress. Het zijn zeer jonge kinderen die vanaf hun eerste maanden uitsluitend met hun moeder zijn opgegroeid. De omgeving waarin ze zich ontwikkelen is bijzonder angstaanjagend: opgesloten in tenten van 3 vierkante meter, zonder speelgoed om zich te ontwikkelen, om zichzelf te stimuleren, zonder boeken om aan de harde werkelijkheid te ontsnappen, zonder school om te leren en te socialiseren, met veel gevaar en spanning. De enige geruststellende figuur is hun moeder. Als enige gehechtheidsfiguur, beschermt ze haar kind(-eren) en stelt het/ze in staat het hoofd te bieden aan deze hachelijke omgeving die schadelijk is voor zijn/haar/hun ontwikkeling.

Dat blijkt trouwens uit de verslagen van twee bezoeken aan detentiekampen in het noordoosten van Syrië in oktober 2018 en juni 2019 en uit ontmoetingen met Belgische moeders en kinderen. De psychologische impact van de vele traumatische situaties op kinderen bleek relatief beperkt te zijn, mede door de bescherming en verzorging van hun moeders. De moeders waren in staat om hun kinderen te beschermen tegen de traumatische stress en angst die werden veroorzaakt door het opgesloten zitten in overvolle gevangenissen, het verblijf in isoleercellen, bombardementen en schietpartijen. Ook in de afgelopen maanden zijn het de moeders die er alles aan doen om hun kinderen te beschermen tegen extreme temperaturen, ondervoeding, verwondingen en onbehandelde ziekten. De nauwe band die hierdoor ontstaat tussen moeders en kinderen kan niet worden verbroken zonder blijvende psychologische schade te veroorzaken. Een dergelijke diepe onthechting zou de sociale integratie van kinderen in de samenleving ernstig belemmeren. Een dergelijke scheiding zou trauma toevoegen aan andere trauma's.

Bovendien is het gemakkelijk om je de wrok voor te stellen die deze kinderen zouden kunnen voelen wanneer ze zich realiseren dat de Belgische staat heeft beslist om hun moeder achter te laten. Voor kinderen die met hun ouders zijn teruggekeerd, is het al noodzakelijk om te werken aan de risico's van "heldenmaking"⁶ door de kinderen als reactie op de demonisering van de ouders door de maatschappij. Het is te vrezen dat hier dit risico nog groter is. Er zal uitleg nodig zijn om een dergelijke scheiding te rechtvaardigen om te voorkomen dat deze kinderen ten onrechte denken dat ze in de steek zijn gelaten. Hoe zullen ze onder deze voorwaarden hun afstamming accepteren, hoe zullen ze de nodige gezinsgetrouwheid ontwikkelen? Wat gebeurt er op de lange termijn met de moeders ter plaatse? Het risico is groot dat deze moeders koste wat kost willen terugkeren, met gevaar voor eigen leven. Wat zal dan de geldige en voldoende uitleg zijn die aan deze kinderen zal worden gegeven om hen in staat te stellen zich zonder wrok bij onze maatschappij aan te sluiten?

Natuurlijk zijn het in de eerste plaats de moeders die hun kinderen in gevaar hebben gebracht, maar we moeten toegeven dat deze moeders die om repatriëring vragen, bescherming voor hun eigen kinderen zoeken. Ze handelen als moeders. En ze weten dat de prijs die moet worden betaald, is om te worden vervolgd en veroordeeld.

- **Hun moeders zijn geradicaliseerd, dus zijn de kinderen ook geradicaliseerd!**

Deze vrouwen hebben ooit, min of meer bewust en om verschillende redenen, de keuze gemaakt om zich bij het Kalifaat aan te sluiten en hun kinderen mee te nemen, hun man te

⁶ Thierry Baubet, Etats généraux psy sur la radicalisation, Paris, décembre 2018

vergezellen of daar te trouwen en kinderen te krijgen binnen de proto-staat "Islamitische staat". Vandaag willen alle vrouwen die zich bij de Belgische overheden hebben gemeld, zich overgeven en worden vervolgd en veroordeeld door de Belgische justitie. Het is echter moeilijk om hun gemoedstoestand te beoordelen. Het is aan de deskundigen en specifieke instellingen om met deze vrouwen samen te werken om een terugtrekking te initiëren als dat nodig wordt geacht.

Aan de andere kant blijkt uit de recente getuigenissen en verhalen van de moeders dat velen van hen extremisme afwijzen en niet meer als "geradicaliseerd" kunnen worden beoordeeld. Wat zij zeggen is vooral een getuigenis van de onderdrukking, vernedering, intimidatie, terreur en gewelddaden die zij in het Kalifaat hebben ervaren. Daarnaast verklaarden veel vrouwen hun verschillende pogingen om te ontsnappen aan het schrikbewind van de proto-staat "Islamitische staat". Het enige waar ze nu op hopen is een normaal leven te leiden, de "Islamitische staat" zo snel mogelijk te vergeten, vrede te vinden, een "goede moeder" te zijn voor hun kinderen, vooral door ze weer naar school te laten gaan.

- **Waarom de moeders met de kinderen repatriëren aangezien ze na hun detentie toch van elkaar gescheiden worden?**

Sterker nog, veroordeelde moeders zullen bij hun terugkeer een gevangenisstraf moeten uitzitten. Daardoor zullen ze de facto fysiek van hun kinderen worden gescheiden. Maar in dit geval zullen zij in staat zijn om regelmatig contact te onderhouden met hun kinderen, hetzij telefonisch of schriftelijk, hetzij bij een bezoek van hun kinderen, zoals vastgesteld in de bepalingen. De betrekkingen met hun kinderen zullen worden beheerd op basis van de leeftijd van de kinderen en hun belangen, die door de bevoegde overheid zullen worden beoordeeld. Daarom kunnen sommige kinderen, als ze jonger zijn dan 3 jaar, hun moeder vergezellen naar een gevangenis.

- Wie zorgt voor deze kinderen in België als ze terugkeren?

In alle gevallen worden de kinderen tijdelijk toevertrouwd aan gespecialiseerde instellingen die hun fysieke en psychische gezondheidstoestand zullen beoordelen in hun beste belang. Aan het einde van deze evaluatie zullen verschillende zorgscenario's, aangepast aan elke gezinstoestand, in handen zijn van beroepsbeoefenaren inzake jeugdbescherming of een rechter die zal oordelen over het belang van de opvang van het kind in een gezin, een pleeggezin of een instelling.

De logica is om voorrang te verlenen aan de uitgebreide gezinsomgeving van het kind als de leden ervan (grootouders, ooms, tantes, ...) geschikt worden geacht om hen te ontvangen in omstandigheden die aangepast zijn aan hun goede ontwikkeling in termen van onderwijs- en opvoedingscapaciteiten, maar ook van materiële middelen. Wanneer het kind door een gezin wordt opgenomen, wordt het gezin begeleid door gespecialiseerde jeugdzorgdiensten die binnen het gezin ingrijpen op het gebied van ondersteuning van de ouders en begeleiding. Het is ook belangrijk om het samen leven met broers en zussen, waar mogelijk, te steunen. Het traject van elk van deze kinderen en het type zorg is uniek.

In ieder geval zijn de diensten die voor deze kinderen zorgen, bereid hen te ontvangen en zijn de beroepsbeoefenaren in de verschillende sectoren opgeleid in hun bijzonderheden. En het aantal kinderen, 69, wordt verdeeld over de diensten, afhankelijk van de Nederlandstalige en Franstalige gemeenschappen. Deze kinderen en moeders vormen een zeer beperkte minderheid van de bevolking.

- **Ze hoeven alleen maar terug te komen en dan zien we wel!**

Gezinnen, alleenstaande mannen en vrouwen zijn inderdaad eerder alleen teruggekeerd. Het overgaan van grenzen is echter steeds ingewikkelder en riskanter geworden. Om bijna onmogelijk te worden. Bovendien zou het verlaten van de twee kampen van Al-Hol en Roj deze moeders en kinderen ipso facto blootstellen aan te veel risico's in verband met illegale migratieroutes: afpersing, mensenhandel, criminele en seksuele uitbuiting, verkrachting, ... Bovendien bevinden deze kampen zich midden in de woestijn, de weg terug naar het dichtstbijzijnde grensland, Turkije, zal bijzonder moeilijk zijn en dit, in welke klimatologische omstandigheden dan ook.

- **En hun ouders?**

Een van de belangrijkste redenen die politici aanvoeren om zich te verzetten tegen de repatriëring van kinderen houdt verband met de terugkeer van de ouders. Volgens het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind kunnen kinderen niet van hun ouders worden gescheiden. Repatriërende kinderen zouden dus repatriëring van de ouders impliceren. In het geval van België zijn er ongeveer 55 Belgische volwassenen⁷ in kampen en gevangenis. Het is daarom belangrijk om de aandacht te vestigen op de kwestie van de ouders.

- **Ze zijn een gevaar voor onze veiligheid.**

Een van de argumenten die vaak worden gebruikt tegen de repatriëring van Belgen uit Syrië is een veiligheidsargument. Het zou een te groot risico voor de veiligheid van ons land betekenen om ze hier terug te brengen. Alle veiligheidsdeskundigen zijn het er echter over eens dat de repatriëring van Belgen uit Syrië vanuit veiligheidsoogpunt te verkiezen is boven de huidige toestand. Paul Van Tigchelt, de directeur van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD), zei begin september 2019 dat de beste veiligheidsoptie is om alle onderdanen te repatriëren. Vervolgens stemde Frédéric Van Leeuw, de federale procureur, ermee in en verklaarde publiekelijk dat het aantal personen, zowel volwassenen als kinderen, vrij hanteerbaar was wat betreft de gerechtelijke vervolging van volwassenen.

Het belangrijkste argument van de veiligheidsdeskundigen is de onstabiele toestand in de kampen en het risico van een hernieuwd conflict. Het risico bestaat dat de Koerden niet meer in staat zullen zijn om de kampen te beheren. Dit zou een reële ontsnappingsmogelijkheid voor onze Belgische landgenoten uitlokken en een mogelijkheid dat ze op een ongecontroleerde manier in de "natuur" zouden verdwijnen.

We moeten echter wel nuanceren wat elk van hen als werkelijk risico zou inhouden. Het komt de bevoegde overheid toe om na onderzoek te oordelen over het gevaar dat deze personen voor onze samenleving betekenen. Repatriëring zal het rechtssysteem (justitie) in staat stellen zijn (haar) werkzaamheden in goede omstandigheden tot een goed einde te brengen en de nodige dwangmaatregelen te nemen in overeenstemming met het werkelijke risico dat deze personen inhouden.

In dit verband zijn verschillende personen die Syrië hebben verlaten, al naar België teruggekeerd. Sinds het begin van het conflict zijn ongeveer 140 Belgen teruggekeerd. De Belgische ervaring heeft ons in 2018 al drie bemoedigende statistieken opgeleverd⁸. Ten eerste neemt het gevaar dat uitgaat van terugkerende "foreign terrorist fighters (FTF)" af. Ten tweede vermindert de betrokkenheid van "foreign terrorist fighters (FTF)" bij een

⁷ Deze cijfers zijn door de directeur van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD) aangehaald tijdens zijn hoorzitting in de Commissie Buitenlandse Zaken op 16 oktober 2019. Deze volwassenen worden beschouwd als "FTF" voor buitenlandse terroristen (Foreign Terrorist Fighters).

⁸ "Foreign Fighters and the Terrorist Threat in Belgium", Rik Coolsaet, Thomas Renard, Egmont Instituut, online publicatie (10 januari 2020).

aanvalspoging het succes van een dergelijke aanval omdat deze “foreign terrorist fighters (FTF)” gecontroleerd en gevolgd worden. Tot slot is het niveau van de terugtrekking na de gevangenis zeer hoog: het komt neer op 75% terugtrekking van vrouwen en mannen die naar Syrië zijn vertrokken volgens de Belgische overheid (Coolsaet & Renard, 2020). Er is zeer weinig recidive op dat gebied. Weinig mensen zijn teruggekeerd naar het terrorisme.

- **Het zijn mishandelende moeders, het is beter om hun kinderen van hen weg te nemen! Of hen het ouderlijk gezag te ontnemen!**

Kan het meenemen van hun kinderen naar een oorlogsgebied als mishandeling worden beschouwd? Reden genoeg om ze eventueel te scheiden van het kind. Het lijkt erop dat we in dit stadium niet over voldoende informatie beschikken om dat te kunnen zeggen. De bevoegde diensten en beroepsbeoefenaren moeten hierover oordelen en vervolgens de bevoegde overheden, het openbaar ministerie en de diensten voor jeugdzorg en -bescherming informeren, zodat zij de nodige maatregelen kunnen nemen.

Ontzetting uit het ouderlijk gezag is een uiterst ernstige beslissing en moet aan een van de volgende drie voorwaarden voldoen: de ouder is veroordeeld tot een strafrechtelijke of correctionele straf voor een misdrijf tegen zijn of haar kinderen; de ouder brengt de gezondheid, de veiligheid of de goede zeden van zijn of haar kind in gevaar door mishandeling, misbruik van het gezag of ernstige nalatigheid; de ouder trouwt met een persoon aan wie het ouderlijk gezag is ontnomen. Alleen een rechter van de Familierechtbank kan hierover beslissen, rekening houdend met het belang van het kind. De ontneming van het ouderlijk gezag zal daarom altijd geval per geval worden bekeken.

- **Het zijn terroristen, ze hebben hier niets te zoeken!**

Het is waar dat de meeste ouders van kinderen in Syrië al veroordeeld zijn voor strafbare feiten die verband houden met terrorisme. Sinds 2015 is de beschuldiging van terrorisme echter een zeer brede beschuldiging geworden die zowel mensen treft die gewelddaden hebben gepleegd als iedereen die het Belgische grondgebied heeft verlaten om naar Syrië te gaan. Zij worden veroordeeld voor het verlenen van "materiële en morele steun" aan het terrorisme. Dit lijkt het geval te zijn voor alle Belgische moeders in Syrië die veroordeeld zijn omdat ze naar Syrië zijn gegaan, en niet voor gewelddaden die ze zouden hebben gepleegd. Voor vaders moeten de bevoegde overheden hun traject van geval tot geval bekijken. Zeker is dat deze moeders aangeklaagd worden en er ze een gevangenisstraf na hun terugkeer wacht. Toch is het niet bewezen dat zij rechtstreeks gewelddaden hebben gepleegd.

- **Ze moeten worden ontdaan van de Belgische nationaliteit.**

Sinds 2015 hebben de hervormingen van de wet op de Belgische nationaliteit het gemakkelijker gemaakt om de nationaliteit op grond van terrorisme te ontnemen. Deze maatregel is echter alleen van toepassing op personen met een dubbele nationaliteit die na hun geboorte Belg zijn geworden. De meeste Belgen in Syrië die door deze maatregel worden getroffen, zijn allemaal personen die in België zijn geboren en opgegroeid. Ze maken deel uit van de "tweede generatie". Hoewel de ontzetting België de mogelijkheid zou kunnen bieden om zich te ontdoen van de wettelijke verantwoordelijkheid, zullen de familie- en sociale banden van zijn burgers niet verdwijnen. Ze hebben allemaal zeer sterke banden met België, dat ze als hun land beschouwen. Het opgeven van deze verantwoordelijkheid zal ongetwijfeld de wrok aanwakkeren die op de lange termijn gevaarlijk zou kunnen blijken. μ

- **We moeten ze allemaal deradicaliseren!**

Veel mensen zijn tegen de terugkeer van de Belgen uit Syrië omdat ze geradicaliseerd zouden zijn en zich niet meer zouden kunnen aanpassen aan onze samenleving. Dit argument is gebaseerd op het idee dat de mensen die zijn vertrokken om zich bij het Kalifaat

aan te sluiten, onze manier van leven verwerpen en ideeën onderschrijven die tegen onze maatschappelijke waarden indruisen. Ze zouden daarom niet geschikt zijn om "gederadiciseerd" te worden.

Als we de term "deradicaliseren" beschouwen, is het noodzakelijk om de term aan de bron te analyseren, namelijk "radicaliseren". Hoewel deze twee termen nu in het gemeenschappelijk taalgebruik vanzelfsprekend worden gebruikt in verband met daden, namelijk terroristische daden, door fundamentalisten die beweren de islam toe te passen, bestrijken ze in werkelijkheid een bijzonder complexe en multifactoriële werkelijkheid.

Het proces van radicalisering is niet lineair en kan zich ontwikkelen/wijzigen en een grote verscheidenheid aan paden bewandelen. Ook al zijn sommige factoren terugkerend, de ideeën en redenen die een persoon ertoe brengen om radicale ideeën om te zetten in gewelddadig extremisme zijn heterogeen en complex⁹. Er zijn dus evenveel processen van radicalisering als er "geradicaliseerde personen" zijn. De veelheid aan persoonlijke trajecten die kunnen leiden tot een proces van radicalisering kan niet worden gecompenseerd door één enig instrument dat een individu kan "de-radicaliseren", als bij toverslag¹⁰. Bovendien is radicalisering geen onomkeerbare voorwaarde. Een zogenaamde 'geradicaliseerde' persoon kan zijn of haar standpunten veranderen, evolueren en heroverwegen - dit is het geval voor de meerderheid van de 140 Belgen die uit Syrië zijn teruggekeerd.

Het verzet tegen de terugkeer van de Belgen uit Syrië omdat ze geradicaliseerd zouden zijn, is dus gebaseerd op een idee van radicalisering als een lineair en onomkeerbaar proces, en gaat voorbij aan de verschillende studies die aantonen dat het een complex proces is van het ontwikkelen van extreme ideologische, politieke, religieuze, sociale, economische of persoonlijke overtuigingen die de status-quo kunnen aanvechten en compromissen verwerpen.

Veel onderzoekers in de academische wereld weerleggen zelfs de term "radicalisering" en richten zich liever op de analyse van de contexten en bestaansvoorwaarden die mogelijk aan de bron liggen van een breuk van deze personen met de samenleving waarin zij leven, zoals de relatie met scholing, diskwalificatie bij het verkrijgen van werk, de invloed van sociale netwerken, het verlies van sterke en collectieve waarden, instellingen en overheidsgezag, bronnen van geloofsverspreiding, enz.

Het feit dat de ontwikkeling van een instrument voor 'de-radicalisering' vrome wens is, een illusie, betekent niet dat er niets wordt gedaan met mensen die verdacht worden van of veroordeeld zijn voor deelname aan een proces van radicalisering en/of gewelddadig extremisme. Integendeel, gespecialiseerde diensten vangen ze in hechtenis of in vrijheid op om hen aan te moedigen na te denken over de waarde van het loslaten van het gewelddadige pad in het licht van hun radicale ideeën. Dit gebeurt met het oog op re-integratie in onze maatschappij.

#BRINGTHEMBACK COLLECTIF

Met de steun van de Franstalig kinderrechten commissaris

#BRINGTHEMBACK bestaat uit de volgende persoonlijkheden: Nadia Fadil (KULeuven), Marijke Van Buggenhout (VUB - Voicing Youth at Social Risk), Gerrit Loots & Hannan Jamai (VUB - Voicing Youth at Social Risk), vzw Moeders van Europa en Marianne Koplewicz (Editions du souffle).

⁹ Zie: "De strijd tegen gewelddadig extremisme", Veiligheidsbeleid: Analyse van de CSS, nr. 183, december 2015, Uitgever: Christian Nünlist.

¹⁰ "Fanatiques désenchantés", Cahiers de psychologie clinique 2017/2 (nr. 49), pagina's 83 tot 104, Renaud Maes